אף חטאת לא נאכלת [א]כיוצא בו אמר רבי יוסי [1]הבאים מהשבי [ב]הגולה הקריבו [עלות] לאלהי ישראל פרים שנים עשר וגו' הכל עולה הכל עולה סלקא דעתך אפשר שחטאת עולה אלא הכל כעולה מה עולה לא נאכלת אף חטאת לא נאכלת דתניא רבי יהודה אומר על עבודת כוכבים הביאום ואמר רב יהודה אמר שמואל על עבודת כוכבים שעשו בימי צדקיהו בשלמא לרבי יהודה משכחת לה להני שנים עשר חטאות כגון דחטאו שנים עשר שבטים דמייתו שנים עשר שעירים אי נמי דחטאו שבעה שבטים ושארא אינך בגרירה ולרבי שמעון נמי משכחת לה כגון דחטאו אחד עשר שבטים דמייתו אחד עשר שעירים ואידך דב"ד אלא לרבי מאיר דאמר בית דין מביאין ולא צבור שנים עשר היכי משכחת ליה כגון דחטאו והדר חטאו והדר חטאו עד תריסר זימני והא מייתי להו הנהו דחטאו אמר רב פפא כי גמירי חטאת שמתו בעליה במיתה הני מילי ביחיד אבל לא בצבור [א]לפי שאין מיתה בצבור מנא ליה לרב פפא הא אילימא מדכתי' [2]תחת אבותיך יהיו בניך אי הכי אפילו ביחיד נמי אלא [ג]דוקיא דרב פפא משעיר דראש חדש דאמר רחמנא מייתי מתרומת הלשכה והא מייתי להו מישראל והנך דפיישי היכי מייתו אלא שמע מינה חטאת שמתו בעליה בצבור קרבה מי דמי שעיר ר"ח דלמא לא מייתו מצבור אבל הכא ודאי מייתו אלא טעמא דרב פפא מהכא דכתיב [3]כפר לעמך ישראל אשר פדית ה' [ד]ראויה כפרה זו שתכפר על יוצאי מצרים מדכתיב אשר פדית מי דמי התם כולהו איתינון מגו דמכפרה אחיים מכפרה נמי אמתים אלא הכא מי הוו חיים אין הכי נמי דכתיב [4]ורבים מהכהנים והלוים וראשי האבות וגו' ודלמא מועטין הוו ולא רבים הוו הכתיב [ה][5](ולא הכירו בקול) תרועת השמחה לקול בכי העם [וגו'] והקול נשמע עד למרחוק והא מזידין הוו הוראת שעה היתה הכי נמי מסתברא דאי לא תימא הכי [1]אילים תשעים וששה כבשים שבעים ושבעה כנגד מי אלא הוראת שעה היתה הכא נמי הוראת שעה היתה [ו]ת"ר מת אחד מן הצבור חייבין אחד מבית דין פטורין מאן תנא אמר רב חסדא אמר רבי זירא אמר רב ירמיה אמר רב רבי מאיר היא דאמר ב"ד מביאים ולא צבור הלכך מת אחד מן הצבור חייבין דהא קאים כוליה בית דין מת אחד מבית דין פטורין דהויא לה חטאת שמת אחד מן השותפין ומשום הכי פטורין מתקיף לה רב יוסף ונוקמה כרבי שמעון דאמר בית דין עם הצבור מת אחד מן הצבור חייבין דאין צבור מתים מת אחד מבית דין פטורין כדאמרינן דחטאת שותפין היא א"ל אביי שמעינן ליה לר"ש דאמר חטאת שותפין אינה מתה [ז]דתניא פר ושעיר של יום הכפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהם ימותו כולן דברי רבי יהודה ר"א ור"ש [ח]אומר [ב]ירעו לפי שאין חטאת צבור מתה א"ל רב יוסף כהנים קא אמרת שאני כהנים דאיקרו קהל דכתיב [6]על הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר

אלא

הכל עולה סלקא דעתך. והכתיב שעירי עזים לחטאת [ט]: **אף חטאת.** דהקריבו לא נאכלת לפי שהיו שעירין של צבור הנשרפין לפי שהכניסו דמן לפני ולפנים כדכתיב [י] וכל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד לכפר בקדש כדתנן (זבחים דף מז.) פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין דהיינו שעירי עבודת כוכבים לצבור דאמר רב יהודה על עבודת כוכבים הביאום: **ואידך דב"ד.** ואחד שהביאו ב"ד הרי י"ב: בין לר' יהודה בין לר' שמעון בין לרבי מאיר היכי קרבי הנהו חטאות והא מייתי הנהו דחטאו בימי צדקיהו דהוו חטאת שמתו בעליהן: **לפי שאין מיתה בצבור.** דאע"ג דמתו צבור לא אזלא למיתה חטאת דידהו: **אילימא מדכתיב תחת אבותיך יהיו בניך.** דמשמע דבנים במקום אבות קיימי וכאבות חיים דמו והכא איכא בנים דדורו של צדקיהו: **אי הכי אפי' ביחיד נמי.** לימא חטאת שמתו בעליה דלא למיתה אזלא דלהוי הבן במקום אב: **משעיר דר"ח.** דהוי חטאת דאמר רחמנא דניתו מתרומת הלשכה דכל קרבנות צבור מתרומת הלשכה הם באין והא דלמא מייתו להו מישראל לאחר שנתרמה תרומת הלשכה: **והנך.** ישראל דפיישו: **היכי מייתו.** שעיר דר"ח דאתא מתרומת הלשכה והא הוי חטאת שמתו בעליה אלא ש"מ וכו': **מי דמי שעיר דר"ח דלמא.** מיתו מצבור דלמא לא מיתו דספק הוי והכי קרבה אלא הכא דורו של צדקיהו ודאי מתו: **ראויה כפרה זו.** בעגלה ערופה שתכפר על יוצאי מצרים וכיון שתכפר על יוצאי מצרים ויוצאי מצרים מתים נינהו אלמא אין מיתה בצבור וה"ה לדורו של צדקיהו דאע"ג דמתו מתכפרין בהנהו חטאות: **התם.** גבי עגלה ערופה כולהו איתנהו בחיים דעיקר כי אתיא עגלה ערופה אהני (דהיכי) דאיתנהו קא אתיא ומגו דמכפרה אחיים מכפרה נמי אמתים דהיינו יוצאי מצרים אבל הכא מי הוו חיים הני דורו של צדקיהו: **ודלמא מעוטי הוו.** דהאי דכתיב ורבים מהכהנים והלוים דלמא מעוטי דצבור דבית שני הוו והוה ליה חטאת שמתו רוב בעליה ולא קרבה והכא כתיב דקרבה: הא לא מצית אמרת דמעוטי הוו אלא ודאי רבים הוו דכתי' ואין העם מכירים קול תרועת השמחה לקול בכי העם ואותן דבוכים מדור של בית הראשון היו ומדאין מכירין קול השמחה שמע מינה דרובא הוו אותן דבוכין והוי כחטאת שרוב בעליה קיימין ומשום הכי קרבה: **והא מזידין הוו.** דורו של צדקיהו ובני קטלא נינהו ולאו בני קרבן נינהו והיכי מתכפרים בהנך חטאות: **הוראת שעה היתה.** דאף על גב דהוו מזידין הוו מתכפרים: **תנו רבנן מת אחד מן הצבור.** כגון שהורו ב"ד ועשו צבור על פיהם ולא הספיקו להביא עד שמת אחד מן הצבור חייבין וכו': **מת אחד מן ב"ד.** והויא ליה חטאת שמת אחד מן השותפין דהויא כמתו מקצת בעליה ולא קרבה. הא דאיקרי להו שותפין לא משום דחטאת של שותפין דעלמא קרבה דאין שנים מביאין קרבן אלא האי דאיקרי להו שותפין משום דלא מצי קרי להו צבור דהא לאו צבור נינהו הלכך קרי להו שותפין: **דאין צבור מתים.** דאין דין מיתה בצבור דכי גמירי חטאת שמתו בעליה למיתה אזלא ביחיד ולא בצבור: **שמעינן ליה לר"ש דאמר חטאת השותפין אינה מתה דתניא פר ושעיר של יום הכפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהם.** ונתכפרו בהן ואח"כ נמצאו האבודים כולן ימותו דברי רבי יהודה ר' אלעזר ור' שמעון אומרים ירעו והא הכא דפר של יום הכפורים דהיינו פר של אהרן הוי חטאת השותפין דכהנים מתכפרים בו וקאמר רבי שמעון ירעו דלא הוי כחטאת שכפרו בעליה בעלמא דלמיתה אזלא משום דחטאת שותפות לאו כחטאת יחיד דמיא אלא כחטאת צבור דמיא והוא הדין כי מת אחד מן השותפין דלא כחטאת שמתו בעליה דמיא אלא חטאת השותפין היא ואינה מתה והכא הוא דקאמר ירעו משום דהא כפרו בעליה אבל היכא דמת אחד מן השותפין אימא לך דסבירא ליה לרבי שמעון דקרבה דחטאת השותפין אינה מתה הלכך לא מיתוקמא כרבי שמעון: **רבי יהודה אומר כולן ימותו.** דהכי ס"ל דאפי' חטאת צבור מתה: **אמר ליה רב יוסף כהנים קא אמרת שאני כהנים דאיקרו קהל דכתיב על הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר.** דאתקוש לקהל וכיון דאיקרו קהל משום הכי קאמר רבי שמעון דפר חטאת דידהו כחטאת שעיר דקהל דמי דאינה מתה אבל בחטאת השותפין לעולם אימא לך דס"ל לרבי שמעון דכי מת אחד מן השותפין דלא קרבה וכי מת אחד מן בית דין פטור ואכתי נוקמה כר"ש:

אלא

תוספות

ה"ג בת"כ וכן היה ר"י אומר על עבודת כוכבים הביאום ואתא לפרושי דברי ר' יוסי: **אילים וכבשים.** צריך עיון מאי טעמא נשרפו שהרי אינן באין על עבודת כוכבים: **הוראת שעה היתה.** הוא הדין דעל כולהו מצי לתרוצי הכי: **ור' שמעון** אומר ירעו. אף על גב דלא דמי דהכא מתו בעליהם מכל מקום לא חזו למקרבה ומה לי פסול זה ומה לי פסול אחר ואפילו הכי שמעינן ליה דירעו:

הדרן עלך הורו בית דין

מסורת הש"ס

א) תמורה טו: [כל הענין ע"ש שינויים], ב) [נ"ל בני הגולה], ג) [נ"ל דיוקא], ד) [כריתות כו.], ה) [נ"ל ואין העם מכירים קול], ו) (תוספתא), ז) יומא נ. סה. שבועות יא., ח) [נ"ל אומרים], ט) [צפירי חטאת רש"ש, עזרא ח], י) [ויקרא ו],

תורה אור השלם

1. הַבָּאִים מֵהַשְּׁבִי בְנֵי הַגּוֹלָה הִקְרִיבוּ עֹלוֹת לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל פָּרִים שְׁנֵים עָשָׂר עַל כָּל יִשְׂרָאֵל אֵילִים תִּשְׁעִים וְשִׁשָּׁה כְּבָשִׂים שִׁבְעִים וְשִׁבְעָה צְפִירֵי חַטָּאת שְׁנֵים עָשָׂר הַכֹּל עוֹלָה לַייָ: עזרא ח לה

2. תַּחַת אֲבֹתֶיךָ יִהְיוּ בָנֶיךָ תְּשִׁיתֵמוֹ לְשָׂרִים בְּכָל הָאָרֶץ: תהלים מה יז

3. כַּפֵּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּדִיתָ יְיָ וְאַל תִּתֵּן דָּם נָקִי בְּקֶרֶב עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְנִכַּפֵּר לָהֶם הַדָּם: דברים כא ח

4. וְרַבִּים מֵהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר רָאוּ אֶת הַבַּיִת הָרִאשׁוֹן בְּיָסְדוֹ זֶה הַבַּיִת בְּעֵינֵיהֶם בֹּכִים בְּקוֹל גָּדוֹל וְרַבִּים בִּתְרוּעָה בְשִׂמְחָה לְהָרִים קוֹל: עזרא ג יב

5. וְאֵין הָעָם מַכִּירִים קוֹל תְּרוּעַת הַשִּׂמְחָה לְקוֹל בְּכִי הָעָם כִּי הָעָם מְרִיעִים תְּרוּעָה גְדוֹלָה וְהַקּוֹל נִשְׁמַע עַד לְמֵרָחוֹק: עזרא ג יג

6. וְכִפֶּר אֶת מִקְדַּשׁ הַקֹּדֶשׁ וְאֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ יְכַפֵּר וְעַל הַכֹּהֲנִים וְעַל כָּל עַם הַקָּהָל יְכַפֵּר: ויקרא טז לג

מוסף רש"י

כיוצא בו אמר ר' יוסי. לא איתפרש היכא (תמורה טו:). **על עבודת כוכבים הביאום.** כנגד שנים עשר שבטים שעבדו ע"ז בימי צדקיהו וצבור בע"ז מביאין שעיר לחטאת, דכתיב בשלח לך אנשים גבי ע"ז ועשו כל העדה פר לעולה וגו' ושעיר עזים אחד לחטאת וגו' ואותן שעירין נשרפין הן מחוץ למחנה כפר העלם דבר והן שעירין הנשרפין, כדאמרינן באיזהו מקומן, ובמנחות בהקומץ רבה (כז.) נפקא לן מהאי קרא דכתבי גבי פר העלם דבר ועשה לפר וגו' כאשר עשה וגו' והכי תניא ועשה כאשר עשה מה ת"ל לכפול בהזיות כו' וסיפא דברייתא החטאת לרבות שעירי ע"ז לידון כפר העלם דבר (תמורה שם). **פר ושעיר של יום הכפורים.** שהן חטאות הפנימיות (שבועות יא:). **והפריש אחרים תחתיהם.** ונמצאו הראשונים (יומא סה.). **ימותו כולן.** דלא דמו לשעירי הרגלים דתנן בהו במתניתין לא קרבו ברגל זה יקרבו ברגל אחר, אבל אלו אינן ראוין עד יום הכפורים לשנה הבאה וכבר עברה לה שנה והוו להו מתרומה ישנה והלכך ימותו כדין חטאת שכפרו בעליה, שהלכה למשה מסיני חמש חטאות מתות וזו אחת מהם (שבועות יא:). **שאין חטאת צבור מתה.** לא נאמרה הלכה לחמש חטאות מתות אלא ביחיד (שם ויומא נ.).

תוספות הרא"ש

א) והא אין כפרה למתים. כלומר היאך הקריבו הבאים מהשבי בני הגולה על דור של צדקיהו שחטאו הלא אין כפרה למתים פירוש מחיים דאין מביאין עליהם אחרי מותם: מי דמי שעיר ר"ח דלמא לא מתו.

ואף ע"ג דידעי' דודאי מתו קצת מישראל מ"מ אלו מעות שעלו מהקופה דלמא מאותן מעות הן שנתנו אותם שהם עדיין חיים כדתנן בפרק ג' דגיטין השולח חטאתו מקריבין אותו בחזקת שהוא קיים אלמא מספק תולין ומקריבין: **ראויה** כפרה זו שתכפר על יוצאי מצרים. אם נמצא חלל ולא הביאו עגלה ערופה מתכפרין בזו: ב) ומ"ל דרובא הוה. פרש"י ז"ל ודלמא מיעוט הוי והוה ליה חטאת שמתו רוב בעליה דלא קריבה. והקשה עליו הרמ"ה ז"ל (והאי) [דלהאי] פירושא לא שני מידי דנהי דהשבים ששבו מהגולה שהיו ד' רבוא היו רובן בחרבן בית ראשון שנשארו מדורו של צדקיהו אכתי הנך דמתו מדורו של צדקיהו הוו נפישי טפי מרוב עולי גולה והוי' ליה חטאת שמתו רוב בעליה. ותו מנ"ל לפלוגי בין חטאת שמתו רוב בעליה לחטאת שמתו מיעוט בעליה. ופי' ודלמא הנך דלא הוו בימי בית ראשון הוו נפישי מהנך דאשתיירו מבית ראשון והוה להו הנך דאשתייר מיעוט קהל ולפטרו לגמרי בשלמא לרבנן דאמרי (לעיל דף ג.) מרובין ונתמעטו כמעיקרא דיינינן להו ניחא אלא לר"ש דאזיל אף בתר ידיעה ממאי דבשעת ידיעה רובה דקהל הוי. ומייתי קרא דעולי גולה רובן היו מאותן שראו בית ראשון: ג) **ממאי** דלמא ר"ש היא. דכר"מ לא מתוקמא שפיר דמאי קמ"ל אי מת א' מן צבור שב"ד חייבין. אבל אי מוקמת לה כר"ש א"ש דאשמועינן אע"פ שמתו מקצתן המביאין קרבן חייבין השאר להביא: שמעי' לר"ש דאמר חטאת שותפין לאו למיתה. הלכך לר"ש חייבין: ר"א ור"ש אומרים ירעו עד שיסתאבו. ופר יוה"כ חטאת השותפין הוא וקאמר ר"ש דאינה מתה וביוה"כ שמתכפר באחר ירעה. וב"ד שמת א' מהן יקריבו הנשארים: ה"ג רש"י א"ל רב יוסף כהנים קאמרת שאני [illegible]

עין משפט נר מצוה

מו א מיי' פ"ד מהל' פסולי מוקדשים הל' א והל' ב:

מז ב מיי' שם הל' ג ופ"ה מהל' עבודת יוה"כ הלכה טז:

רבינו חננאל

מאן דאית ליה בני דכתיב כרחם אב על בנים ואיכא לאקשויי אי הכי מאי שנא זקן. ואי קשיא לך לרב חסדא דגמר ממשה מכדי כיון דקי"ל דהאי עדת ישראל בב"ד הגדול קא מיירי כדמפרש בסיפרא לישתוק קרא מיניה. הוא גופיה לגמר ממשה ואמאי גמיר מסנהדרין קטנה. דאיהי גופה ממשה גמרא. איכא לפרוקי אי מהתם הוה אמינא הני מילי דבעי' דומין לו בדיני נפשות וכיוצא בהן. אבל (דיחידתה) [דהוראה] היא אע"ג דלא דמו קמ"ל ג"ש. אמרי' מנא לן דהורייתן בלא המופלא דהיינו ראש הישיבה אינה הוראה. ומהדרינן דאמר רב ששת וכן תנא דבי ר' ישמעאל מפני מה הורו בדבר שהצדוקין מודין בו פטורין. ס"א הורו בדבר שבתורה פטורין. הואיל והיו להן ללמוד ולא למדו: א) אמר מר נאמר כאן עדה ונאמר להלן עדה. אמרינן והתם מנא לן דבעינן דלא ליהוי בהו חד מהני. אמר רב חסדא גמר מב"ד של משה שלא היה בו אחד מכל אלו. דכתיב והתיצבו שם עמך. עמך בדומין לך. ואמרינן ואימא עמך לשכינה פי' שלא יכנסו לפנים ממחיצתך. אלא אמר רב נחמן בר יצחק והקל מעליך ונשאו אתך. פי' דהא לאו בסנהדרין גדולה מיירי בפרשת יתרו. אלא בבתי דינין שבכל מקום ומקום דכתיב ואתה תחזה מכל העם וגו' ובסוף פ"א דסנהדרין מפורש [דהא] דבעיא דומין לו ילפינן מקטנה: מתני' הורו ב"ד שוגגין ועשו כל הקהל שוגגין מביאין. פי' ב"ד מביאין פר. אבל אם הורו ב"ד מזידין כגון שהיו יודעין שהחלב אסור והתירוהו ועשו הקהל שוגגין כל אחד מהקהל מביא כשבה או שעירה. ואף ע"ג דלא הוו שבין מידיעתן קי"ל כרבי יוחנן בריש פרקין. שמעי' דכל היכא דלא הויא הוראה ועשו הקהל כל אחד מן העושין מביא כשבה או שעירה. אבל אם הורו בית דין שוגגין ועשו הקהל מזידין דידעי דאיסורא קא עבדי ודליתא מצוה לשמור דברי חכמים באיסורא פטורין מלהביא פר דמזיד לאו בר קרבן הוא. אתו למידק שוגגין ועשו מזידין הוא דפטורין הא שוגגין ועשו שוגגין דומיא דמזידין חייבין היכי דמי שהורו שחלב מותר ונתחלף להם חלב בשומן ואכלוהו נימא תפשוט בעיא דרמי בריש פרקין בהך גוונא לעניינה חובה. ודחינן לעולם אימא לך דכי האי גוונא פטורין ואי אמרת ליתני הא כ"ש מזידין הך בבא דשוגגין ועשו מזידין תנאה איידי דתנא מזידין ועשו שוגגין ולא תשמע מיניה מידי דלאו דוקא היא: מתני' הורו ב"ד ועשו כל הקהל או רובו על פיהם מביאין. פי' ב"ד פר ובעבודת כוכבים מביאין פר ושעיר דברי ר"מ דקסבר ב"ד לחודה מייתי והקהל פטורין: רבי יהודה אומר אם חטאו כל הי"ב שבטים מביאין י"ב פרים דכל שבט אקרי קהל כדמפרש לקמן ובעבודת כוכבים י"ב פרים וי"ב שעירים דקסבר העושין מביאין וב"ד פטורין: (שייך לדף ה) ר' שמעון אומר [י"ג פרים ובעבודת כוכבים] י"ג פרים וי"ג שעירים דקסבר הני והני מייתי פר ושעיר כל שבט ושבט דכל חד וחד אקרי קהל ופר ב"ד: הורו ב"ד ועשו ז' שבטים על פיהם. פי' פריש רישא כל הקהל השתא מפרש רובו בשעשו ז' שבטים שהן רוב במספר מביאין על ידיהן ב"ד פר. ובעבודת כוכבים פר ושעיר דברי ר"מ ר' יהודה אומר ז' שבטים שחטאו מביאין ז' פרים ושאר שבטים שלא חטאו מביאין על ידיהן פר פר. פי' כל שבט ושבט מביא שאע"פ שלא חטאו מביאין על ידי החוטאין. ולפנינו מפורש כי אפי' אם חטא שבט אחד בהוריית ב"ד הגדול כל אחד ואחד מהי"א שבטים מביא פר אע"פ שלא חטאו והכא אגב דתני ר' מאיר ז' תנא נמי איהו: ר' שמעון אומר ח' פרים ובעבודת כוכבים ח' פרים וח' שעירים [פר] ושעיר לכל שבט ושבט ופר ושעיר לב"ד: ת"ר בספרא ידעו שהורו וטעו מה הורו. פי' כגון שנודע להן שהתירו איסור אבל שכחו אם חלב התירו אם דם יכול יהו חייבין פר ת"ל ונודעה החטאת ולא שיוודעו החוטאין: מאן תנא אמר רב ואיתימא רבא דלא כר' אליעזר דתניא בספרא פסוק או הודע אליו חטאתו. אשתו נדה ואחותו עמו בבית שגג באחת מהן ואין ידוע באיזו מהן שגג כו' ר' אליעזר מחייב חטאת ור' יהושע פוטר. א"ר אליעזר מה נפשך כו'. רב אשי אמר אפי' תימא ר' אליעזר שאני התם בהורייה דכתיב ונודעה החטאת [אשר חטאו עליה] אקשינן הכא נמי בשגגת מעשה הכתיב אשר חטא בה. פי' בה דבר ידוע ופרקינן ההוא פרט למתעסק. והא דר' אליעזר עיקרה בכריתות [פרק] ספק אכל חלב והתם גרסינן אמר רב נחמן מתעסק בחלבין ובעריות חייב שכן נהנה מתעסק בשבת פטור מלאכת מחשבת אסרה תורה. וכבר פרשתי בפרק ד' מיתות. והא דר' אליעזר נמי כבר פרשתי בסוף פרק ידיעות הטומאה בשבועות: ירושלמי בסוף פרק הזורק בשבת תני אין מתעסקין לא בחלבין ולא בעריות והמתעסק בשבת פטור בחלבין ובעריות חייב. היך עבידה אמר הריני [illegible]

[illegible]

א) [illegible]

א) [illegible]